

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
В ЕКОНОМІЦІ»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 «Соціальні та поведінкові науки»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Третій (освітньо-науковий)
ФАКУЛЬТЕТ	Економічний

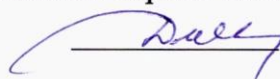
Робоча програма з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в економіці» для здобувачів вищої освіти економічного факультету за спеціальністю 051 «Економіка», третій рівень вищої освіти / Укладач О.М. Варченко. Біла Церква: БНАУ, 2020. 22 с.

Розробник: О.М. Варченко, доктор екон. наук, професор

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

(Протокол № 1 від 28.08 2020 р.)

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
кандидат екон. наук, доцент

О.О. Драган

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету
(Протокол № 1 від 31.08 2020 р.)

Голова науково-методичної комісії,
доктор екон. наук, професор

І.М. Паска

Гарант ОП «Економіка»
доктор екон. наук, професор

О.М. Варченко

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ»	7
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	8
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
6.1. Лекції	9
6.2. Практичні заняття	12
6.3. Самостійна робота	14
6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	16
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	17
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	17
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	18
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	18
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	20
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	21

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2020–2021 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень в економіці» для денної та заочної форми навчання виділено 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 50 години (лекції – 20, практичні заняття – 28, залік – 2), самостійна робота – 40 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 3	Спеціальність 051 «Економіка»	1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – розрахункове		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість академічних годин – 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача – 2,5		<i>Лекції</i>	
		20 год.	4 год.
	третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	<i>Практичні</i>	
		28 год.	6 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		40 год	78 год.
		Підсумковий контроль: залік (2 год.)	

Метою вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень в економіці» є формування у здобувачів вищої освіти комплексного уявлення про методологію та методи досліджень, систему інструментальних засобів і технологій, формування системи методологічних знань та вмінь, необхідних для самостійного виконання наукових досліджень в області економіки, які відповідають сучасному рівню пізнавальної практики.

Завданнями курсу є: вивчення методологій і методів досліджень в економіці; вивчення можливостей сучасних інформаційних технологій систем для реалізації досліджень в економіці; формування у здобувачів

логічного мислення, необхідного для використання методологічних основ проведення досліджень, а також проведення комплексного дослідницького проекту; розвиток аналітичних здібностей, і формування системного бачення процесів, які відбуваються в економічних системах.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Методологія наукових досліджень в економіці» базується на знаннях такої дисципліни як «Філософія науки».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Символ результатів навчання за спеціальністю «Економіка» відповідно до ОНП	Результати навчання з дисципліни «Методологія наукових досліджень в економіці»
<p>ПРН 1. Володіти системним науковим та загальним культурним світоглядом, дотримуватись фахової етики та принципів академічної та професійної доброчесності у професійній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності</p>	<p>1.1. Мати уяву про науку як культурно-історичного феномена та автономного соціального інституту.</p> <p>1.2. Розуміти генезис науки як системи знань, знати основні ознаки наукового дослідження та принципи, знати відмінності емпіричних, логічних та теоретично пізнавальних завдань наукового дослідження; знати особливості проведення наукових досліджень у сільському господарстві та необхідності урахування дії об'єктивних законів природи, діалектики, економічних законів.</p> <p>1.3. Знати вимоги академічної доброчесності та додержуватися їх при підготовці тексту дисертаційного дослідження, статей, тез та інших видах діяльності.</p>
<p>ПРН 5. Володіти навичками пошуку та критичного аналізу первинної та вторинної інформації, встановлення взаємозв'язків тарелевантності, обґрунтування методів та моделей її обробки, аналізу та зберігання</p>	<p>5.1. Володіти навичками пошуку та критичного аналізу щодо: формування джерел первинної та вторинної інформації при створенні інформаційного забезпечення наукового дослідження, мати навички щодо організації збору первинної та вторинної інформації, формувати репрезентативні вибірки об'єктів статистичного аналізу, тощо;</p> <p>5.2. Вміти ідентифікувати взаємозв'язки та взаємозалежності у розвитку економічних систем різного рівня, визначати розриви та диспропорції та формувати релевантний інструментарій дослідження;</p> <p>5.3. Мати навички щодо формування складових інформаційних систем даних про стан економічних систем, їх особливості у аграрному секторі економіки; мати знання щодо інструментальних засобів аналізу даних; можливості використання аналітичних платформ у наукових дослідженнях, засоби статистичного аналізу даних, сучасні способи зберігання економічної інформації.</p>

<p>ПРН 9. Здійснювати критичний аналіз існуючих та синтез нових ідей щодо розв'язання комплексних проблем досягнення збалансованого розвитку економічних систем різного рівня, організації дослідницько-інноваційної діяльності у сфері економіки</p>	<p>9.1. Мати навички щодо критичного аналізу та ідентифікації взаємозв'язків та взаємовпливу екологічних, соціальних та економічних чинників та визначення їх впливу на забезпечення збалансованості економічних систем;</p> <p>8.2. Вміти раціонально використовувати методи наукового дослідження щодо встановлення впливу екологічних, соціальних та економічних чинників, а також державного впливу на сталість економічних систем різного рівня;</p> <p>8.3. Знати нормативно-правове регулювання здійснення науково-інноваційної діяльності у сфері економіки та мати вміння щодо організації дослідницько-інноваційної діяльності.</p>
<p>ПРН 10. Володіти спеціальними знаннями у предметній області, обирати адекватні методи, моделі дослідження стану та прогнозування розвитку різних економічних систем, вміти використовувати інший (релевантний) інструментарій прийняття науково обґрунтованих рішень у процесі здійснення професійної діяльності</p>	<p>10.1. Мати навички щодо формування банку наукових джерел за обраною темою дослідження;</p> <p>10.2. Знати підходи та мати навички щодо організації збирання і відбору інформації для проведення дослідження; формування інформаційно-аналітичних систем (сховище даних, підходи до організації зберігання даних); особливості використання OLAP-технології (<i>analytical processing</i>), аналітична обробка у реальному часі);</p> <p>10.3. Знати особливості технології Data Mining, розвідки даних, виявлення кореляцій, шаблонів, зв'язків та категорій у дослідженнях в області економіки;</p> <p>10.4. Володіти знаннями та мати вміння щодо перевірки одержаних результатів розрахунків на їх достовірність та релевантність.</p>
<p>ПРН 11. Мати навички щодо формулювання наукової гіпотези й завдання, планування, проведення та впровадження спеціальних наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності, трансферу нових знань</p>	<p>11.1. Мати уяву щодо наступних питань: фундаментальні та прикладні дослідження; технологічні ризики та наукова експертиза; значення гуманітарної експертизи для сучасних наукових досліджень; сучасні тренди розвитку науки: проект «відкритої науки»;</p> <p>11.2. Мати вміння до обґрунтування підходів до вибору методології, опорних теоретичних положень дослідження; знати базові постулати логіки и алгоритму проведення дослідницького проекту;</p> <p>11.3. Мати навички щодо підходів до формулювання гіпотези дослідження та вибору методів дослідження; мати знання щодо видів гіпотез: нульова, описова, пояснювальна, основна, робоча, прогностична;</p> <p>11.4. Володіти навичками щодо побудови логічної схеми дослідження та підготовки завдань на проведення дослідницького проекту, які корелюють із принципами сталого розвитку та ціннісних орієнтирів суспільства;</p> <p>11.5. Мати вміння до розробки наукових фундаментальних та прикладних досліджень та подання їх до конкурсу МОН, ДФФР та міжнародні гранти, а також знання щодо порядку реєстрації прав на об'єкти інтелектуальної власності.</p>

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ»

Змістовий модуль 1.

Основи методології наукових досліджень

Тема 1.1. Поняття наукового дослідження та вимоги до його виконання.

Тема 1.2. Сутність методології, методу, прийому у науковому дослідженні з економіки.

Тема 1.3. Емпіричні методи наукового дослідження в економіці.

Змістовий модуль 2.

Теоретико-методологічні засади організації та виконання наукових досліджень в економіці

Тема 2.1. Теоретичні методи наукового дослідження.

Тема 2.2. Методологічні підходи до наукових досліджень в економіці.

Тема 2.3. Структура дослідження: обґрунтування актуальності і визначення теми дослідження, його мети, завдання, формування бази даних.

Змістовний модуль 3.

Обґрунтування та представлення результатів наукового дослідження в економіці

Тема 3.1. Принципи організації наукових досліджень в економіці.

Тема 3.2. Обробка даних дослідження та оформлення результатів наукового дослідження.

Тема 3.3. Підготовка, оформлення тексту дисертації та публічний захист.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми	Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
	Всього	Разом	Аудиторні			СР	Всього	Разом	Аудиторні			СР
			З них						З них			
			Лекції	Практичні	Залік				Лекції	Практичні	Залік	
<i>Змістовий модуль 1.</i> Основи методології наукових досліджень												
Тема 1.1	10	6	2	4		4	10	2	1	1		8
Тема 1.2	10	6	4	2		4	11	2	1	1		9
Тема 1.3	9	5	2	3		4	9					9
Всього за модулем 1	29	17	8	9		12	30	4	2	2		26
<i>Змістовий модуль 2.</i> Теоретико-методологічні засади досліджень в економіці												
Тема 2.1	10	6	2	4		4	11	2	1	1		9
Тема 2.2	9	5	2	3		4	11	2	1	1		9
Тема 2.3	10	6	2	4		4	8					8
Всього за модулем 2	29	17	6	11		12	30	4	2	2		26
<i>Змістовий модуль 3</i> Обґрунтування та представлення результатів наукового дослідження в області економіки												
Тема 3.1	10	4	2	2		6	10	1		1		9
Тема 3.2	10	4	2	2		6	10	1		1		9
Тема 3.3	12	8	2	4		4	10					8
Всього за модуль 3	32	16	6	8		16	30	2		2		26
РАЗОМ	90	50	20	28	2	40	90	10	4	6	2	78

Примітка: СР – самостійна робота

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Лекції є одним з найважливіших видів навчальних занять і складають основу теоретичного навчання, у них систематизовані основи наукових знань з відповідної теми, розкрито стан і перспективи розвитку визначених питань, концентрація уваги здобувачів привертається на найбільш складних питаннях, здійснюється мотивація їх активної пізнавальної діяльності та формування творчого мислення.

Тема і зміст лекції	К-ть Годин
<i>Змістовий модуль I.</i> Основи методології наукових досліджень	
<p>Тема 1.1. Поняття наукового дослідження та вимоги до його виконання. Систематизувати генезис науки як системи знань; визначити поняття, зміст, мета і функції науки; розкрити особливості організації та управління наукою в Україні; вивчити основні ознаки наукового дослідження, розкрити сутність таких принципів: системність, доказовість та теоретичність наукового дослідження; охарактеризувати емпіричні, логічні та теоретичні пізнавальні завдання наукового дослідження; вивчити ознаки класифікація наукових досліджень; обґрунтувати особливості проведення наукових досліджень у сільському господарстві та необхідності урахування дії об'єктивних законів природи, діалектики, економічних законів. Вивчити принципи академічної доброчесності та підходи щодо їх практичного додержання, представити форми академічної недоброчесності (academic misconduct, dishonesty) та охарактеризувати її основні прояви, висвітлити основні напрями дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти при написанні наукових статей та дисертаційного дослідження.</p>	2
<p>Тема 1.2. Сутність методології, методу, прийому у науковому дослідженні. Розкрити поняття методології наукового дослідження; охарактеризувати поняття системного, комплексного та цілісного підходу в науковому дослідженні; висвітлити загальнонаукові, часткові та спеціальні методи дослідження; вивчити складові методики наукового дослідження; характеристика складових методики наукового дослідження; специфіка методології економічного дослідження.</p>	4
<p>Тема 1.3. Емпіричні методи наукового дослідження в економіці. Охарактеризувати емпіричні методи досліджень в економіці: основні поняття і ознаки класифікації; організація проведення спостережень і експерименту як емпіричних методів</p>	2

дослідження; висвітлити практичні підходи до використання методу спостереження у маркетинговій діяльності; представити види та характеристика економічного експерименту, порівняння і вимірювання; особливості використання емпіричні методи в економічних дослідженнях; розкрити вимоги до опитування як методу наукового дослідження; дати характеристику формалізації та аксіоматизації як методів наукового дослідження; представити способи формалізації; логічна формалізація, математизація; висвітлити методологію та організацію проведення якісних досліджень.	
Всього за модулем 1	8
<i>Змістовий модуль 2.</i> Теоретико-методологічні засади досліджень в економіці	
<p style="text-align: center;">Тема 2.1. Теоретичні методи наукового дослідження.</p> <p>Розкрити загальнонаукові теоретичні методи наукового дослідження; специфіка аналізу та синтезу, їх види: емпіричний, елементарно-теоретичний, структурно генетичний як методів дослідження; охарактеризувати методи дедукції та індукції, поняття загального та часткового; особливості використання аксіоматичного та історичного методів теоретичних досліджень; методичні підходи до моделювання економічних процесів та його принципи; вивчити категорії математичних моделей; висвітлити найбільш поширені прогностичні моделі в економіці; засади використання прикладних моделей оптимізації; представити загальну характеристику статистичних досліджень; розкрити такі методи статистичного спостереження: групування, статистичного аналізу, індексний, дескриптивний, кореляційний, регресійний, дисперсійний аналіз, класифікації; поняття ідеалізації, гіпотези і теорії.</p>	2
<p style="text-align: center;">Тема 2.2. Методологічні підходи до наукових досліджень в економіці.</p> <p>Узагальнити та поглибити основні категорії та дефініції; дати характеристику наукових досліджень, визначити підходи до обґрунтування наукової проблеми дослідження; представити алгоритм розробки гіпотези як основна ідея вирішення проблеми; висвітлити підходи до дослідження, виділити ознаки класифікації існуючих підходів до дослідження (клінічний, дослідницький та проектні підходи; аналоговий, редуційний, комплексний, системний, ситуативний, діалектичний, логічний, прагматичний підходи); розкрити формування наукового знання як цілі наукових досліджень; виділити загальні та часткові методології дослідження; особливості використання теоретичних і емпіричних наукових досліджень; довести необхідність використання міждисциплінарних підходів та методів досліджень в економіці.</p>	2

<p>Тема 2.3. Структура дослідження: обґрунтування актуальності та визначення теми дослідження, його мети, завдання, формування бази даних. Висвітлити актуальність дослідження та визначення ступеня його наукової розробки; подати підходи щодо визначення об'єкта, предмета, теми дослідження; організація попереднього ознайомлення з літературою та визначення головних напрямів дослідження, формування банку наукових джерел за обраною темою дослідження; організація збирання і відбору інформації для проведення дослідження; формування інформаційно-аналітичних систем (сховище даних, підходи до організації зберігання даних); особливості використання OLAP-технології (<i>analytical processing</i>), аналітична обробка у реальному часі) – це інтерактивна система що дозволяє переглядати різні підсумки по багатовимірних даних; специфіка використання технології Data Mining, розвідки даних, виявлення кореляцій, шаблонів, зв'язків та категорій у дослідженнях в області економіки; висвітлити складові інформаційних систем даних про стан економічних систем, їх особливості у аграрному секторі економіки; узагальнити риси інструментальних засобів аналізу даних; можливості використання аналітичних платформ у наукових дослідженнях, засоби статистичного аналізу даних; систематизувати підходи до формулювання загальної і проміжної цілей дослідження.</p>	2
Всього за модулем 2	6
<p><i>Змістовий модуль 3.</i> Обґрунтування та представлення результатів наукового дослідження в області економіки</p>	
<p>Тема 3.1. Принципи організації наукових досліджень в економіці. Обґрунтувати підходи до вибору методології, опорних теоретичних положень дослідження; базові постулати логіки и алгоритму проведення дослідницького проекту. Етапи дослідницького проекту; розкрити сутність логічних методів та практики їх використання в економіці; особливості використання методів класифікації, узагальнення та типології, аналізу і синтезу; визначити характеристики методу наукових досліджень; охарактеризувати метод порівняльного аналізу в економіці; дати характеристику методу дедукції та індукції; висвітлити підходи до формулювання гіпотези дослідження та вибору методів дослідження; виділити види гіпотез: нульова, описова, пояснювальна, основна, робоча, прогностична; особливості складання робочого плану, побудова логічної схеми дослідження; розкрити підходи до підготовки завдання на проведення дослідницького проекту; складання переліку інформаційної бази наукових досліджень, охарактеризувати стандарти оформлення</p>	2

науково-дослідницьких розробок; стилі оформлення звіту за результатами науково-дослідницької роботи; складання презентації про результати дослідження.	
Тема 3.2. Обробка даних дослідження та оформлення результатів наукового дослідження. Представити підходи до аналізу та узагальнення даних дослідження; визначення репрезентативності висновків, особливості співставлення результатів дослідження із теорією, специфіка геп-аналіз (аналіз розходжень); представити підходи до уточнення теоретичних моделей, досліджень та висновків; довести необхідність проведення додаткових експериментів; визначення напрямів використання результатів виконаного дослідження (підготовка наукових звітів, наукових статей та тез конференцій, оформлення дисертації, підготовка навчальних посібників та підручників).	2
Тема 3.3. Підготовка, оформлення тексту дисертації та публічний захист. Систематизувати особливості наукової роботи та формування структури дисертаційного дослідження; розкрити порядок підготовки документів для прийняття її дисертації до захисту до спеціалізованої ради; подати приклади підготовки доповіді дисертаційного дослідження та порядок організації публічного захисту; представити порядок роботи із документами після захисту дисертації.	2
Всього за модулем 3	6
Разом	20

6.2. Практичні заняття

Практичні заняття проводяться з метою поглибленого освоєння матеріалу лекцій, вироблення навичок у вирішенні практичних завдань і формуванню розрахункового інструментарію при проведенні наукових досліджень в області аграрної економіки. Основним змістом практичних занять є активна робота кожного здобувача на основі того, що заняття включають в себе і спеціально підготовлені презентації-виступи за найбільш актуальними проблемами наукових досліджень в економіці, водночас матеріал виступу не повинен дублювати лекційний матеріал. Тема для такого виступу може бути запропонована викладачам або обрана самим здобувачем. На занятті здобувач демонструє знання предмета, коригує інформацію, отриману в процесі лекційних і позааудиторних занять, формує певний імідж дослідника в очах викладача і колег, отримує навички усного виступу і культури ведення дискусії. Крім презентації-виступу на заняттях застосовуються такі форми роботи здобувачів: відповідь з передбачених

запитань за темою, що розглядається; виконання кейса і домашнього завдання; написання есе.

Тема і зміст практичних занять	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i> Основи методології наукових досліджень	
<p>Тема 1.1. Теоретико-методологічні засади наукових досліджень в економіці. Наукові дослідження. Основні поняття та визначення. Риторика в наукових дослідженнях. Підходи та принципи класифікації наукових досліджень. Методологічні основи наукових досліджень. Класифікація наукових досліджень. Підходи і принципи класифікації наукових досліджень. Принципи та фундаментальні цінності академічної доброчесності.</p>	4
<p>Тема 1.2. Інструментальні засоби наукових досліджень. Характеристика інформаційно-аналітичних систем (форми статистичної звітності на різних рівнях управління). Інформаційні технології та системи в наукових дослідженнях. Аналітичні платформи в наукових дослідженнях. Підходи до формування інформаційної бази наукового дослідження в економіці.</p>	2
<p>Тема 1.3. Принципи організації наукових досліджень в економіці. Логічні методи в наукових дослідженнях. Принципи організації дослідницького проекту. Поняття методологічного підходу. Класичні методологічні підходи: історичний, термінологічний. Системний підхід як інструмент міждисциплінарної методології наукового пізнання. Структурно-функціональний підхід: сутність та основні положення. Синергетичний підхід як методологічна орієнтація в дослідженні відкритих систем.</p>	3
Всього за модулем 1	9
<i>Змістовий модуль 2.</i> Теоретико-методологічні засади досліджень в економіці	
<p>Тема 2.1. Теоретичні методи дослідження в економіці. Методи формалізації та математизації. Математичне моделювання в економічних дослідженнях. Статистичні методи в наукових дослідженнях. Статистичні методи прогнозування. Методи прогнозування в економічних дослідженнях. Міждисциплінарні методи дослідження в аграрній економіці (принципи сталого розвитку та інноваційності).</p>	4
<p>Тема 2.2. Емпіричні методи наукового дослідження. Методологія та методи наукового дослідження. Класифікація методів наукового пізнання. Методи емпіричного дослідження.</p>	3
<p>Тема 2.3. Логіка наукового дослідження та його етапи. Логіка наукового дослідження як послідовність реалізації основних</p>	4

форм пізнання. Наукова проблема. Фактори впливу на спосіб постановки та вирішення проблеми. Види проблем. Наукова гіпотеза. Структура гіпотези. Вимоги до наукової гіпотези. Доказ гіпотези. Основні елементи доказу: теза, аргумент, демонстрація. Взаємозв'язок між основними елементами доказу. Концепція та теорія як форми наукового пізнання.	
Всього за модулем 2	11
<i>Змістовий модуль 3.</i>	
Обґрунтування та представлення результатів наукового дослідження в області економіки	
Тема 3.1. Обробка даних дослідження та оформлення результатів наукового дослідження. Форми узагальнення результатів наукових досліджень. Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень. Складання списку літературних джерел. Вимоги до оформлення наукових праць.	2
Тема 3.2. Академічне письмо: побудова наукового тексту відповідно до міжнародних вимог. Види академічного письма. Жанри економічного письма. Структура академічного письма.	2
Презентації та обговорення індивідуального завдання.	4
Всього за модулем 3	8
Разом	28

6.3 Самостійна робота

Окрім читання лекцій викладачем передбачається вивчення основної та додаткової літератури з курсу, яка пропонується аспірантам у якості проведення самостійної роботи. Самостійна робота аспірантів є найважливішою складовою частиною навчальної роботи і призначена для досягнення наступних цілей: закріплення і поглиблення отриманих знань, умінь і навичок; підготовка до практичних занять, складання модулів та заліків; формування культури розумової праці і самостійності в пошуку та пошуку нових знань. Слід наголосити, що самостійна робота аспірантів приносить результати лише тоді, коли вона є цілеспрямованою, систематичною і планомірною. Формами самостійної роботи здобувачів є вивчення наукової літератури – монографій, періодичних наукових видань в області економіки та аграрної, зокрема, та статистичних матеріалів, рекомендованих викладачем.

Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i>	
Основи методології наукових досліджень	
Тема 1.1. Нормативно-правове регулювання організації та реалізації науково-дослідної та інноваційної діяльності в Україні. Нормативно-правове регулювання підготовки доктора філософії та основні вимоги до підготовки дисертаційного дослідження. Нормативне забезпечення процес підготовки доктора філософії у БНАУ.	4
Тема 1.2. Сутність і фундаментальні цінності академічної доброчесності. Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату. Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань у наукових роботах.	4
Тема 1.3. Загальні методи наукових досліджень. Спеціальні методи економічних досліджень.	4
Всього за модулем 1	12
<i>Змістовий модуль 2.</i>	
Теоретико-методологічні засади досліджень в економіці	
Тема 2.1. Систематизація джерел статистичної інформації щодо розвитку сільського господарства, аграрного сектору економіки, зовнішньоекономічної діяльності, сільських територій, підприємств агробізнесу.	4
Тема 2.2. Попередній аналіз статистичної сукупності. Двофакторні регресійні моделі. Приклад застосування Двофакторних моделей для аналізу економічних систем.	4
Тема 2.3. Регресійний аналіз у матричних позначеннях. Множинний регресійний аналіз. Статистичні методи відбору змінних у регресійному аналізі.	4
Всього за модулем 2	12
<i>Змістовий модуль 3.</i>	
Обґрунтування та представлення результатів наукового дослідження в області економіки	
Тема 3.1. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Вибір і затвердження теми. Складання індивідуального і робочого планів.	6
Тема 3.2. Особливості складання розділу «Огляд літератури», підготовка анотації на українській та англійській мовах.	6
Тема 3.3. Інтелектуальна власність в освіті та науці. Регулювання порядку комерціалізації нових знань в Україні.	4
Всього за модулем 3	16
Разом	40

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

Розробка індивідуального завдання (Simulation project)

Підготовка індивідуального завдання є одним із важливих форм вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень в економіці» за освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії PhD. Виконання індивідуального завдання зорієнтоване на посилення дослідницької складової в процесі навчання за програмою і на вироблення у здобувачів дослідницьких компетенцій і відповідних практичних навичок.

Головною метою виконання індивідуального завдання полягає у виробленні у аспірантів знань складових методології та принципів наукового дослідження, формуванні умінь і навичок та їх адаптації до проблеми дисертаційного дослідження. В ході роботи на практичних заняттях відбувається безпосередня передача від викладача до аспіранта досвіду та практичних підходів до формування методології наукового дослідження, її складових – принципів, економічних законів, теоретичних та емпіричних методів виконання наукового дослідження, особливостей здійснення досліджень в області економіки, забезпечення принципів сталого розвитку в аграрному секторі економіки, складових інструментів дослідження та їх взаємозалежності, які в подальшому аспірантом розглядаються на прикладі досліджуваного об'єкту. Викладач упродовж занять та під час консультаційного супроводу аспіранта виступає в ролі наставника, спрямовуючи індивідуальне завдання у логічній послідовності, додержанні теоретичних та методичних засад проведення наукового дослідження в області аграрної економіки, пояснюючи сенс і зміст процесу наукового дослідження, стимулюючи інтерес до наукової роботи.

Завдання виконання індивідуального завдання аспірантом:

- формування уявлення про найбільш актуальні дослідні проблеми в області економіки, зокрема аграрної економіки, агропродовольчих систем, агросфери;
- навчання використанню теоретичних знань в області формування методології та гіпотези наукового дослідження, формування робочого плану наукового дослідження;
- розвиток навичок підготовки аналітичних оглядів, наукових статей і доповідей;
- розвиток навичок презентації та дискусійного обговорення результатів дослідження;
- науково-методичний супровід підготовки здобувачами дисертації від вибору теми до обговорення закінченого варіанту.

Структура індивідуального завдання (Simulation project)

1. Визначити методологічні засади наукового дослідження аспіранта за обраною темою дослідження;
2. Систематизувати невирішені проблеми за темою наукового дослідження аспіранта;
3. Сформулювати актуальність наукового дослідження, його мету та завдання, виділити предмет та об'єкт дослідження;
4. Представити алгоритм проведення наукового дослідження та виділити систему теоретичних та емпіричних методів проведення наукового дослідження аспіранта;
5. Довести доцільність окремих методів наукового дослідження, які передбачені до використання, з точки зору досягнення виділених завдань;
6. Представити обґрунтування напрямів додержання принципів сталого розвитку сільського господарства та необхідності його інноваційного розвитку;
7. Підготовка презентації та доповідь.

Тема індивідуального завдання визначається темою дисертаційного дослідження аспіранта.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з розглядом реальних ситуацій із вітчизняної та зарубіжної практики організації та виконання наукових досліджень, існуючих вимог оформлення наукових статей, дисертацій, підручників та посібників, додержання вимог академічної доброчесності.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

У період вивчення дисципліни аспірантами використовуються різні форми контролю: поточний – проводиться при перевірці виконання завдань: для практичних робіт під час семінарів; завдання для самостійної роботи; завдання для домашньої роботи. Поточний контроль здійснюється під час опитування в навчальній аудиторії і результатами виконання самостійної та домашньої роботи, під час обговорення параграфів підручників та навчальних посібників, наукових праць, рекомендованих для вивчення

конкретної теми. Опитування проводиться за списком здобувачів (вибірково), практичні завдання перевіряються в суцільному порядку по мірі надання.

Поточний контроль з дисципліни «Методологія наукових досліджень в економіці» включає тематичне оцінювання та модульний контроль. Проміжний – перевірка трьох модульних контрольних робіт; Підсумковий – залік.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи аспірантів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у письмовій формі та у формі тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється здобувачам у журнал академічної групи після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності аспірантів здійснюється у формі заліку.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність здобувача в дискусії.

Оцінку на практичному занятті здобувач отримує за виконані розрахункові роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного контролю оцінювання здійснюється за правильність відповідей на запитання та обґрунтовану відповідь на розгляд практичного кейсу, підсумкового контролю – засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що аспірант не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих здобувачем оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих здобувачем оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність здобувача на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення аспірантів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано / незараховано.

Оцінка «зараховано» (60-100 балів) ставиться здобувачеві вищої освіти третього рівня, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1-59 балів) ставиться здобувачеві, який не виконав передбачених програмою завдань і не опанував навчальний матеріал, відповідно, не може продовжити навчання без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

При здійсненні освітнього процесу з дисципліни «Методологія наукових досліджень в економіці» використовуються інформаційні технології, які включають (комп'ютери, програмне забезпечення та мережі),

необхідні для управління інформацією (створення, зберігання, управління, передача та пошук інформації):

технічні засоби: комп'ютерна техніка та засоби зв'язку (ноутбук, проектор, екран, USB-накопичувачі та ін.);

комунікаційні засоби (перевірка домашніх завдань та консультування через електронну пошту);

організаційно-методичне забезпечення (електронні книги, статті та навчально-методичні матеріали, комп'ютерне тестування, використання електронних мультимедійних презентацій при проведенні лекційних і семінарських занять (Microsoft Office – Excel, Power Point, Word, пошукові системи, електронна пошта та ін.).

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

1. Андрійчук В.Г., Колесніченко Ю.Ю. Основи наукових досліджень в агробізнесі: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2018. 491 с.
2. Антошкіна Л.І. Методологія економічних досліджень: підруч. К.: Знання, 2015. 311 с.
3. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с.
4. Дегтярьов А.В., Кокодій М.Г., Маслов В.О. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2016. 78 с.
5. Дейниченко Г.В., Постнов Г.М. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: ХДУХТ, 2014. 115 с.
7. Єрмаков О.Ю. Основи наукових досліджень в економіці: навчальний посібник. К.: Компрінт, 2015. 177 с.
8. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 350 с.
9. Корягін М.В., Чік М.Ю. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. 2-ге вид. К.: Алерта, 2019. 492 с.
10. Теорія, методологія і практика господарсько-фінансової діяльності підприємств: монографія. Центр фінанси.-екон. Лослдж. Полтава: Асрая, 2019. 254 с.
11. Щербак Т.І., Важинський С.Е. Методика та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 260 с.

Допоміжна література

1. Dzwigol H., Barosz M. Scientific research methodology in management sciences financial and credit activity problems of theory and practice. 2018. 2(25). 424-437 pp.
2. Sulkowski L. Metodologia zarządzania – od fundamentalizmu do pluralizmu. In W. Czakon (Ed.), Podstawy metodologii badań w naukach o zarządzaniu. 2016. 28-48 pp.
3. Saunders, M., Thornhill, A., Lewis, P. (2019). Research Methods for Business Students (Vol. Eighth edition). Harlow, United Kingdom: Pearson Education Limited. 2019. Retrieved from : <https://ebookcentral.proquest.com/lib/hselibraryebooks/detail.action?docID=5774742>
4. Saunders, M., Lewis, P. Doing Research in Business and Management (Vol. 2nd). Harlow, United Kingdom: Pearson. 2017. Retrieved from : <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&site=eds-live&db=edsebk&AN=1594065>